

11.03.2022

FINNAN TOIMINTASUUNNITELMA 2022

SISÄLLYS

VERSIOHISTORIA	2
YLEISKUVA	2
TEHTÄVÄT	3
FINNAN PERUSTEHTÄVÄ	4
TEHTÄVÄT VUONNA 2022.....	5
<i>Mukaantulojen kehittyminen 2022</i>	5
1. <i>Ydinpalvelun kehittäminen</i>	6
2. <i>Paras käyttökokemus</i>	10
3. <i>Edistämme tiedonsaantia ja elinikäistä oppimista</i>	11
4. <i>Yhdessä saavutamme enemmän</i>	13
5. <i>Julkisuuskuva</i>	14
ORGANISOINTI JA RESURSSIT	15
TYÖN OHJAUS, ORGANISOINTI, ROOLIT JA VASTUUT	15
PALVELUUN OSALLISTUVAT KANSALLISKIRJASTON TYÖNTEKIJÄT VUONNA 2022	16
SUORITUSTAPA JA TYÖMENETELMÄT.....	16
ERILLISET KEHITYSKOKONAISUUDET JA JATKUVAN TOIMINNAN RYHMÄT 2022	16
RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN	17
RISKIANALYYSI.....	17
SANASTO	21

11.03.2022

Versiohistoria

11.3.2022 versio 1

Yleiskuva

Tässä suunnitelmassa kuvataan Finna-palveluiden vuoden 2022 tärkeimmät kehittämiskohteet. Niiden perustana on Finna-konsortion linjaukset ja Finnan visio 2021-2025. Näiden tavoitteiden lisäksi Finna-palvelun kehittämisessä reagoidaan jatkuvasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Toimintasuunnitelmaan kirjatut tehtävät ja toimenpiteet toimivat palvelun kehitysjonona, josta toteutukseen otetaan ketterän toimintakulttuurin mukaisesti kulloinkin tarkoituksenmukaisimmat tehtävät.

Kuva 1. Finnan visio 2025

11.03.2022

Tehtävät

Finnan tiekartta 2008 –

Keskeiset etapit

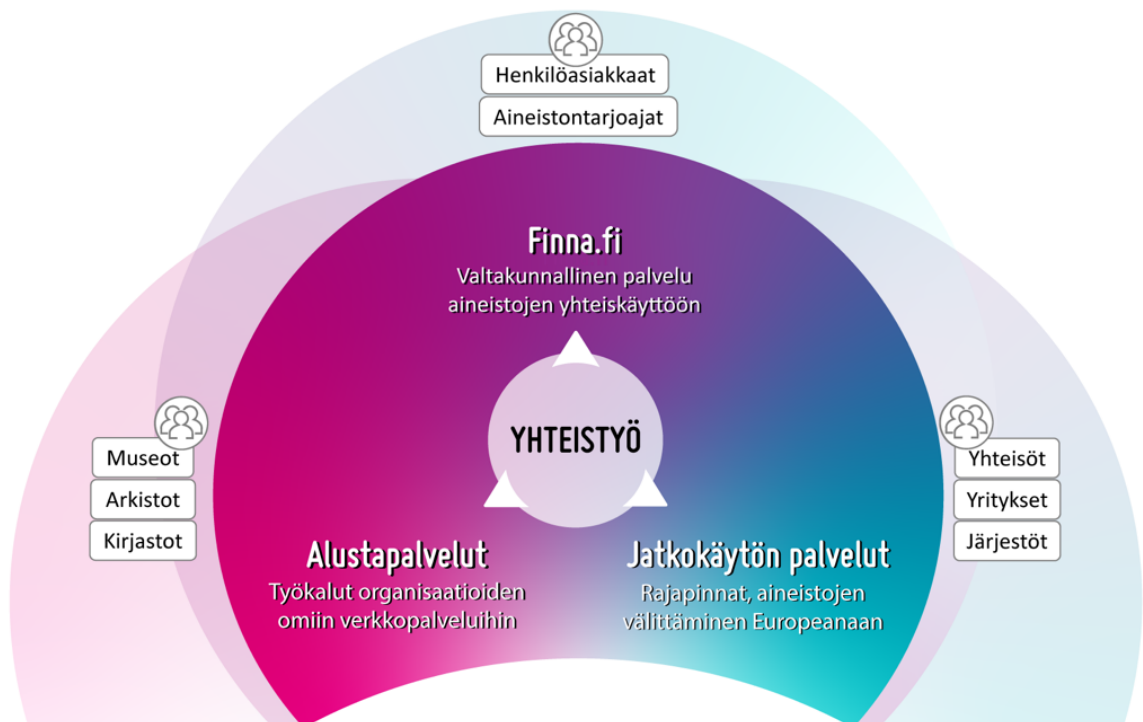
Finnan visio 2025 Finna-tutkijasali Arkistot, tutkijat, korkeakoulut	2023	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kuratointityökalun jatkokehitys > myös loppukäyttäjien työkaluksi? ➤ Käyttäjätilien hallittavuuden parantaminen? ➤ Käyttöödataan perustuvat suositukset? ➤ Hakutoimintojen kehittäminen: kuva-aineistot, RDA, kokoteksti?
	2022	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suositellutoimintojen kehittäminen alkaa ➤ Aineistopakettityökalun ja poimintarajapinnan kehitys ➤ Uudistunut hallintaliittymä julkaistaan ➤ Finna.fi:n kehittäminen konseptin mukaisesti
Avoimet oppimateriaalit	2021	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uusi visiokausi alkaa ➤ Ydinpalvelun parantaminen ➤ Rajattujen aineistojen Finna-tutkijasalin käyttöönotto
Finna KDK-hankkeen jälkeen	2020	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kohti uutta visiota ja Finna.fi konseptia ➤ Avointen oppimateriaalien käyttöönotto
Aineistojen uudelleenkäytön edistäminen	2019	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Finnan strategian uudistaminen alkaa ➤ Lisärahoituksella alkavat NKR (Tutkijasali), Avoimet oppimateriaalit ja Europeana aggregoinnin parantaminen
Yleiset kirjastot	2018	<ul style="list-style-type: none"> ➤ KDK- ja ATT-hankkeiden loppuminen ➤ EU:n esteettömyysdirektiivin ja tietosuojasetuksen (GDPR) huomioiminen
Finnan strategia	2017	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suorituskyvyn parantaminen ja hallintaliittymän kehittäminen. ➤ Palvelun ja ohjelmiston kehittäminen niin, että yleiset kirjastot voivat ottaa Finnan laajasti käyttöön.
Korkeakoulu-kirjastot	2016	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kaikki korkeakoulu-kirjastot tuotantoon ➤ Organisaatiotietojen tuominen Finnaan ➤ Finnan hakurajapinnan avaaminen ja sallitut käyttötavat rajaus
Museot	2015	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Version vaihto (VuFind 2) ➤ Finna strategian 2016–2020 laatiminen
Mukaantulon prosessi	2014	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Proiektinhallinnan vakioiminen
2. aalto	2013	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Finnan kehitys avoimen lähdekoodin ohjelmistojen pohjalta käynnistyy 2012 ➤ Osallistuvista organisaatioista koostuva Finna-konsortio aloittaa työskentelynsä
	2012	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Finnan testiversion julkistaminen joulukuussa 2012 ensimmäisen aallon organisaatioiden aineistoilla ➤ Toinen aalto alkaa ja Finnan ensimmäisen tuotantoversio julkistetaan lokakuussa 2013
1. aalto	2011	<ul style="list-style-type: none"> ➤ KDK-asiakasliittymän kehitys / Primo järjestelmä ➤ Perustan luominen: vaatimusmäärittelyt KDK-asiakasliittymälle
	2008	<ul style="list-style-type: none"> ➤ KDK-hanke aloitetaan

Kuva 2. Finnan tiekartta 2008-2023

11.03.2022

Finnan perustehtävä

Finnan visiossa määritelty perustehtävä: Finna on monipuolinen palvelukokonaisuus, joka tarjoaa kulttuuri- ja tiedeaineistoja laajasti kaikille. Finna palvelut on jaettu kolmeen osa-alueeseen: Organisaatioille tarjottava *alustapalvelu*, valtakunnallinen *Finna.fi* -palvelu aineistojen yhteiskäyttöön ja *jatkokäytön palvelut*, joka tarjoaa rajapintoja aineistojen jatkokäytölle ja mahdollistaa aineistojen viemisen Europeaan. Perustehtävän mukaisia jatkuvia tehtäviä kuvataan tarkemmin vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa silloin, kun niihin liittyy isompia muutoksia tai erityisiä kehittämistä.

Kuva 3. Finnan palvelukokonaisuus

Listat tärkeimmistä ydinpalveluun kuuluvista jatkuvista tehtävistä:

- Konsortion toiminnan suunnittelu, koordinointi ja raportointi
- Sopimusten hallinnointi
- Asiakasyhteistyö ja viestintä
- Keskitetty asiakastuki, ohjeistus ja asiakaskoulutukset
- Olemassa olevien palveluominaisuuksien saavutettavuuden ja käytettävyyden parantaminen kuuntelemalla käyttäjien tarpeita
- Finnan ohjelmistojen ylläpito ja hallinta, sekä siihen liittyvä kehitys
  - Avoimen lähdekoodin tuotteiden hallinta

11.03.2022

- Finnaan integroitujen järjestelmien ja rajapintojen muutosten hallinta
- ~~Uudet integraatiot ja jo integroitujen palveluiden kehittäminen asiakkaitten ja käyttäjien tarpeiden mukaan~~
- Finnan omien rajapintojen hallinta ja niiden käytön seuraaminen
- Finnan konfiguraatiohallinta
  - Aineistoihin, Finna-käyttöliittymiin ja integraatioihin liittyvien asetusten keskitetty ylläpito
- Finnan jakelunhallinta
  - Testaus, ohjelmiston jakeluversion rakentaminen, ohjelmistojen versiopäivitykset, aikataulut, kontrolli
- Finnan palvelininfrastruktuuripalvelut osin yhteistyössä CSC:n kanssa
  - Palvelinympäristön hälytysten seuranta
  - Kapasiteettitarpeiden seuranta
  - Palvelinympäristön kehitys
  - Ongelmatilanteiden selvitykset ja viestiminen asiakkaille
- Finna.fi:n ja sen sisältöosuuksien ylläpito
- Europeana-aggregointi (Formula)
- Järjestelmien, palveluiden ja tiedon yhteentoimivuuden edistäminen yhdessä osallistuvien organisaatioiden kanssa

Tehtävät vuonna 2022

Finnan ydinpalvelu ja sen kehittäminen vievät suurimman osan Finnan resursseista. Tähän vaikuttaa osallistuvien organisaatioiden määrän ja palvelun käytön jatkuva kasvu, sekä Finnan palveluominaisuuksien laajeneminen integroitujen palveluiden ja Finna.fi-sisältöjen kehittyessä. Isommat vision mukaiset kehitysharppaukset voivat tapahtua usein erillisissä hankkeissa kuten avointen oppimateriaalien kirjaston (AOE) integrointi ja *Finna Tutkijasali* (NKR). Toisaalta palvelua kehitetään vision mukaisesti myös mm. laajentamalla tutkimusjulkaisujen saatavuutta palvelussa, tarjoamalla sisältösivuja Finna.fi käyttäjäryhmille (*Finna Luokkahuone* ja *Oikopolku tutkittuun tietoon*) ja kehittämällä hakupalvelua yhteistyössä erilaisissa pilottiprojekteissa. Usein palvelua laajentavat ominaisuudet tuottavat myös enemmän reagoitavia vaatimia muutoksia palveluympäristöön. Finna-palveluiden toiminnassa pyritään vastaamaan palvelun määrän kasvamiseen suunnittelulla ja priorisoinnilla, sekä kehittämällä ydinpalvelua ja sen prosesseja.

Vuoden alussa asetetut tavoitteet ovat usein suuntaa antavia ja useat suunnitelmassa mainitut tavoitteet eivät näy saman vuonna valmistuvina muutoksina palvelussa. Samoin myös suuri osa tässä suunnitelmassa mainituista asioista ovat jatkoa edellisenä vuonna työstettyihin asioihin.

Mukaantulojen kehittyminen 2022

Museoiden uudet kokoelmanhallintajärjestelmät mahdollistavat museoaineistojen julkaisun Finnassa aiempaa monipuolisemmin. Vuoden 2021 vauhdikas mukaantulo-

11.03.2022

ja tietolähteiden muutostahti jatkuu entistä vilkkaampana 2022: uusia tulijoita ja tietolähteiden vaihtajia on tälle vuodelle tiedossa alustavasti noin 50 museota. Syksyllä 2021 käynnistyneet AHAA:n ja YKSA-arkistojen käyttöönotot jatkuvat vielä 2022. Myös avointen julkaisujen kattavuutta lisäävä julkaisuarkistoaineistojen tuonti Finnaan jatkuu. Arkistojen ja museoiden kanssa tehty tiivis yhteistyö tarkoittaa aineistotietojen näyttämiseen ja yhteentoimivuuteen tehtävien parannusten lisäksi uudenlaisten toimintojen suunnittelua Finnassa. Uusien organisaatioiden aineistojen välittäminen Europeanaan ja Europeanaan liittyvät tietolähteiden vaihdokset painottuvat niin ikään museoihin ja arkistoihin – arviolta näitä mukaantuloja ja muutoksia toteutuu 2-4 kappaletta 2022.

1. Ydinpalvelun kehittäminen

Ohjelmiston ylläpidon ja hallinnan kehittäminen

Avoimen lähdekoodin hallinnassa perustavoitteena Finnaan tehtyjen muutosten saaminen mahdollisimman kattavasti VuFind -ohjelmiston päähäaraan. Jatkuva palvelun teknisen laadun tarkkailun avulla tunnistetaan uusia kehitystarpeita ohjelmistoissa ja palvelimissa. Palvelimien ja palvelinohjelmistojen osalta tätä tehdään tiiviissä yhteistyössä CSC:n kanssa. Erityisesti kiinnitetään huomiota keskitetyn käyttäjähallinnan, logituksen ja palveluympäristön automatisointien kehittämiseen.

Ohjelmistojen yleiseen kehittämiseen liittyen Finnan palvelinohjelmistot siirretään vuoden aikana asteittain käyttämään **PHP-ohjelmointikielen versiota 8**. Lisäksi käytön seurantaan ja tilastointiin liittyen on huomattu, että **Matomon suorituskykyä** tulee parantaa. Myös tietuesivun uudistamiseen liittyen on tunnistettu tarve **kuvien käsittelyn parantamiseksi** ja tähän liittyvää koodia siivotaan.

Finnan ohjelmistojen kehittämisessä olennaista on yhteistyö käytettyjen avoimen lähdekoodin ohjelmistojen kehittäjien kanssa ja erityisesti VuFind-ohjelmiston kansainvälisen version kehittäjien kanssa. **Vuonna 2021 alkanut käyttöliittymäkoodauksen tehostaminen ja nk. käyttöliittymäkomponenttien käyttöönotto jatkuu vuonna 2022** yhteistyössä VuFind-päähäaran uuden käyttöliittymäteeman kehittämisen kanssa.

Vuoden alussa saatu tieto **Paytrail-maksurajapintojen** muutoksista edellyttää Paytrail integroinnin uusimista. Samalla koko verkkomaksamiseen liittyvää koodia refaktoroidaan.

11.03.2022

Kestävyys ja vastuullisuus

Finnan perustoimintaan kuuluu aineistojen tarjoaminen ja palvelun tuottaminen kestäväällä tavalla. Finnan vastuullisuustyötä toteutetaan nojautuen Kansalliskirjaston kestävä kehityksen linjauksiin ja etenemiseen. Tähän liittyen Finnassa on oma vastuullisuuteen liittyvä erillinen kehityskokonaisuutensa: *Finna ja vastuullisuus*. 2022 jatketaan 2021 alkanutta olennaisuusarvioinnin tekemistä, valmistellaan palvelun hiilijalanjäljen arvioimista ja ideoidaan konkreettisia toimenpiteitä, joilla Finnan vastuullisuutta voidaan entisestään parantaa.

Asiakaspalvelun ja -viestinnän kehittäminen

Asiakaspalvelua ja -yhteistyötä kehitetään alkuvuoden 2022 asiakaskyselyn tulosten pohjalta. Asiakaspalvelussa tavoitteena on parantaa Finna-organisaatioiden mahdollisuuksia seurata palvelupyynnöistä johdettujen kehitystehtävien etenemistä. Asiakasorganisaatioiden ohjeiden parantaminen painottuu uudistuvan Finnan hallintaliittymän vuoksi 2022 hallintaliittymän ohjeisiin. Hallintaliittymän ohjeissa ja koulutuksissa pyritään huomioimaan myös sellaiset organisaatiot, joilla ei ole omaa Finna-näymää, mutta jotka hyötyvät hallintaliittymän ominaisuuksista. Vakiintuneiden asiakaskoulutusten lisäksi tarjotaan temaattisia koulutuksia mm. Finna.fistä. Finnan perusteet -verkkokoulutuksesta julkaistaan ruotsinkielinen versio.

Asiakasviestinnässä lisätään ja kehitetään sektorikohtaista viestintää. Lisäksi valmistellaan asiakaswiki-alustan uudistamista. Asiakasyhteistyössä *Finna Luokkahuoneeseen* liittyvää sisältöyhteistyö Finna-organisaatioiden kanssa on vakiintumassa ja vuonna 2022 kehitetään myös *Oikopolkuja tutkittuun tietoon* -sisältösivuun liittyvää yhteistyötä ja järjestetään mm. tähän liittyvä asiakastyöpaja julkaisuarkistoasiakkaille. Lisäksi työstetään yhdessä Finna-organisaatioiden kanssa tekijänoikeuslainsäädännön muutoksen vaikutuksia digitaalisten objektien käyttöoikeuksien kuvailuun DSM-direktiivin kansallisen toimeenpanon ratkettua.

Konsortion toiminnan ja sopimusten kehittäminen

Uusi Finna-konsortion ohjausryhmä aloittaa toimikauden 2022-2024. Aiemmin ryhmä tunnettiin nimellä Finnan konsortior ryhmä. Nimenmuutoksen lisäksi ohjausryhmällä on uudistetut säännöt, jotka painottavat ryhmän strategista ja linjaavaa tehtävää. Finnan palvelusopimuksissa otetaan käyttöön sähköinen allekirjoittaminen, uusitaan tähän liittyen asiakasorganisaatioiden sopimusohje ja toteutetaan sopimusteknisiä muutoksia sopimus pohjiin. Europeana-aggregoinnissa otetaan käyttöön ajantasainen Formula-palvelusopimus vanhentuneen sopimuksen piirissä oleville.

Finnan hallintaliittymän kehittäminen

Hallintaliittymän kehittämisessä jatketaan 2021 alkanutta työtä ja **uusi versio julkaistaan** toukokuussa. Hallintaliittymän kehittämistä jatketaan tavoitteena palvelupisteen ja asiakasorganisaatioiden työn helpottaminen huomioiden tietoturvan ja kehitettävyyden sujuvoittaminen. Hallintaliittymän julkaisuun liittyen sen käyttöön

11.03.2022

liittyviä ohjeita parannetaan. Hallintaliittymän uusi versio tarjotaan myös ruotsiksi, mikä on merkittävä parannus ruotsinkielisten asiakasorganisaatioiden palveluun.

Palvelun mittaamisen kehittäminen

Palvelun mittaamisen kehittämisen perusedellytyksiä Matomon suorituskyvyn lisäämisen ohella on **Traficomien evästelinjausten huomioiminen**. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. Matomon asetusten muokkausta, evästeiden hyväksymisen kehittämistä ja parannuksia tietosuojasta kertovien sivujen sisältöihin.

Palvelun mittaamisen kehittäminen edellyttää alkuvuodesta suunnittelua ja konseptointia sekä selvitystä minkälaisen asioiden mittaaminen on resurssien puitteissa mahdollista. Yksi vuoden keskeisistä tavoitteista on kehittää hallintaliittymän tilastot-osiota niin, että siellä pystytään tarjoamaan vastaavaa dataa, jota on aiemmin koottu Finnan käytön trendit -raporteihin. Näitä raportteja on tuotettu tähän mennessä säännöllisin väliajoin konsulttityönä.

Finna-hakupalveluiden yleinen käytettävyyden parantaminen

Vuonna 2022 **mobiilikäytön parantamisessa** tavoitellaan sitä, että organisaatiot eivät koe tarvetta erilliseen mobiilisovellukseen. Työ jatkuu 2021 tehtyjen selvitysten perusteella. Selvitysten tuotoksia ja suunnitelmia esitellään vuoden ensimmäisissä asiakastapaamisissa. Tarkemmat valinnat vuonna 2022 toteutettavista parannuskohteista valikoidaan asiakastapaamisten ja sisäisten arviointien jälkeen. Mobiilikäytön parantamisen kannalta on huomioitava erityisesti myös VuFind ohjelmiston uuden teeman käyttöönotto, joka tapahtuu mahdollisesti jo vuonna 2022.

Finnan **saavutettavuusparannuksissa** jatketaan vuoden 2021 työlistää, jonka jälkeen saavutettavuustyö jatkuu osana jatkuvaa ohjelmistokehitystä ja ohjelmistovirheiden korjausta.

Käyttöliittymätekstien kääntäminen pohjoissaameksi mahdollistaa Finnan käytön isolle osalle saamenkielisistä käyttäjistä. Tämä toteutetaan Kansalliskirjaston erillishankkeena. Uuden kielen käyttöönotto vaatii mm. parannuksia kielivalikkoon, asiakasohjeita ja viestintää.

Asiakasyhteistyössä tunnistettuja parannuksia käytettävyyteen

Finnassa asiakasorganisaatioiden eri toimialojen tarpeita kuunnellaan ja niitä pyritään toteuttamaan punniten mm. käytettävyyden näkökulmia, teknistä toteutuskelpoisuutta, työmäärää ja kuinka laajasti uusi ominaisuus on hyödynnettävissä. Museoiden, kirjastojen, arkistojen ja opetuksen toimialoilla on myös alalla sovittua aineistojen kuvailua ja oma kuvailu- tai siirtoformaattinsa. Jatkuvat muutostarpeet aineistotietojen esittämisessä ja hakumahdollisuuksissa käsitellään Finnassa siten, että yhden toimialan tarpeita katsotaan suhteessa myös muihin toimialoihin *Finnan hakutoiminnallisuus ja formaattien yhteentoimivuus* -ryhmässä. Kehitettäviä asioita, joita on tunnistettu vuodelle 2022 ovat mm.:

11.03.2022

- **Ontologia** tunnisteita sisältävän kuvailun **rikastamisen** parannukset ja kattavampi käyttö kaikissa kuvailuformaateissa
- **Paikkatiedon** huomioiminen haussa ja tietojen esittämisessä. Mm. paikkoihin liittyvät tunnisteet museoissa. YSO-paikkoihin liittyvä rikastus valmistuu ja otetaan käyttöön.
- Kulttuuriympäristöaineistojen tuominen Finnaan (HKM) ja niiden käytettävyyden ja löydettävyyden edellyttämät tehtävät
- Tietolähteiden haravointiin liittyen erityisesti mukaantulovaiheessa tarvitaan laadun tarkkailua helpottavia työkaluja. Tätä varten kehitetään ja kokeillaan aluksi LIDO:lle uutta **metadatan validointiin liittyvää työkalua**, jota testataan. Kokemusten perusteella vastaavia työkaluja voidaan ottaa käyttöön myös muissa formaateissa.
- **Hierarkkiset aineistot museoissa.** Hierarkian indeksointi ja esitys käyttöliittymässä l. kokoelmasivun käyttöönotto.
- **3D-aineistoihin** liittyvää viimeistelyä ja käyttöönotto
- **Saatavuusvälilehti arkistoaineistoille (AHAA)**
- Kirjastojen sähköisten aineistojen löytämisen helpottaminen. Mm. **äänikirjat.**
- **Tiedejulkaisujen löydettävyyden parantaminen** – Yhteistyö kuvailutietojen parantamiseksi ja mappauksien parantaminen
- **Toimijatietojen esittämisen ja toimijoihin liittyvien hakutoimintojen kehittäminen**, sekä niiden asteittainen käyttöönotto finna.fi:ssä. (Toimijat voivat olla esim. henkilöitä tai organisaatioita, joita esiintyy aineistotiedoissa kuten kirjan kirjoittaja tai valokuvan kuvaaja.) Toimijatoiminnoissa hyödynnetään toimijoiden nimien lisäksi niiden tunnisteita.
- Kerätään ja priorisoidaan musiikkiaineistojen hakijoiden tarpeita. Toteutetaan mahdollisia ensimmäisiä parannuksia.

Organisaatioiden asiakaspalveluihin liittyviä sektoreiden asiakastyössä ja yhteishankkeissa nousseita käytettävyyssparannuksista on tunnistettu ja tehtäväksi valittu seuraavia:

- **Tilauslomake, johon voi liittää useita aineistotietoja** yhtaikaa
- **Paljo-kuvatilauspalvelun** viimeistely ja käyttöönotto sitä käyttävien museoiden käyttöliittymissä.
- **Korkearesoluutiokuvien löytäminen** on mahdollista museoiden käyttöliittymissä. Suunnitellaan ja edistetään korkearesoluutiokuvien hakutoimintojen käyttöönottoa finna.fi:ssä, jossa vain osa kuvien tiedoista sisältää tarvittavaa tietoa.
- **Blendatun hakutulonäkymän** pilotti korkeakoulunäkymässä. Tähän liittyvä kehittäminen. Blendattu haku yhdistää samaan hakutulokseen useamman hakustaustajärjestelmän tuloksia ja pyrkii näyttämään nämä samassa hakutuloksessa. Korkeakouluilla on käytössä ExLibriksen sähköisten aineistojen keskitetty indeksi, joka on integroitu Finnan hakustaustajärjestelmäksi.
- Keskitetyn indeksin **artikkelitietoihin liittyvien viittaustietojen tuominen käyttöliittymään**, jos rajapintatoiminnallisuudessa ei löydy ongelmia.

11.03.2022

- **Sähköisten aineistojen linkitysten selkeytystä** korkeakoulukirjastoissa jatketaan. Tähän liittyen mm. Third Ironin korkeakouluille tarjoaman **sähköisten aineistojen linkityspalvelun (Libkey) mahdollistetaan** Finnassa
- Kirjastojen tarpeiden mukaisesti ja esiintuomien käyttötapauksen pohjalta kehitetään käyttöliittymää ja ohjeita, jotka helpottavat tilanteita, jossa kirjastokortti on liitetty useaan tiliin. Esim. vanhemmat ovat liittäneet lapsen kortin omaan tiliinsä. **Käyttäjätiliin liitettyjen usean kirjastokortin tapauksessa tarvitaan esim. muistutuksia siitä, että kortti on liitetty muihin tileihin.**

2. Paras käyttökokemus

Oma-data

Käyttökokemusta voitaisiin parantaa huomattavasti, jos käyttäjät voisivat hallitusti luovuttaa tietoa itsestään eri palveluiden välillä. Oma-datan ja personoinnin näkökulmasta tämä edellyttää uusia partnereita ja kumppaneita, joiden kanssa selvittely voi jatkua. Sähköisten aineistojen saumattoman käyttökokemuksen parantamisen kannalta tämä on myös tärkeää. Vuonna 2022 mahdollistetaan käyttäjän kirjautumistietojen välittäminen muihin palveluihin turvallisesti ja käyttäjän suostumuksella toteuttamalla **OAuth 2.0 rajapinta** Finnaan.

Saumaton käyttökokemus ja verkossa saatavilla olevat aineistot

Edellä mainittuun liittyen jatketaan Ellibsin kanssa aloitettua pilottia. Tavoitteena on, ettei Finnan käyttäjän tarvitse kirjautua uudestaan sähköisiin aineistoihin, joita hänellä asiakkaana olisi oikeus päästä käyttämään. **OAuth2.0:**aan perustuvaa integrointimallia pyritään edistämään myös muiden toimijoiden kanssa, jotka tuottavat organisaatioille sähköisiin aineistoihin liittyviä palveluita (mm. Kirjastopalvelu Oy:n Viddla ja Axiell Median Elib).

Saumattoman käyttökokemuksen parantaminen liittyy vuonna 2022 osittain **tietuesivun uudistukseen**, jossa yhtenä tavoitteena on mm. **kuvakomponentin kehittäminen** ja sovittaminen organisaatioiden erilaisiin kuva-aineistoihin. Uudistuksessa otetaan myös huomioon **IIIF**-tekniikkaan perustuvien integrointien mahdollistaminen. Uudistuksessa parannetaan ja yhtenäistetään myös Tietuesivun sivupohjaa ja asetelua käyttökokemuksen parantamiseksi.

Aineistojen **esittämiseen liittyvää kehitystä tehdään kuvien lisäksi myös 3D-, video-, audio- ja tekstitiedostojen suhteen** ja lisäksi jatketaan verkkoaineistojen löytämiseen liittyviä parannuksia. Vuonna 2022 **jatketaan mm. julkaisuarkistoaineistojen tekstin indeksointiin liittyviä testejä ja kehitystä** käytettävyyssarviointeihin pohjautuen. Tavoitteena on, että käyttäjä voisi löytää julkaisuarkistoaineistoja niiden sisältämän tekstin perusteella, eikä vain aineistojen kuvailun avulla. Kuvatiedostoihin liittyvän informaation hyödyntäminen aineistojen löytämisessä etenee 2022 siten, että museoiden Finna-hakupalveluissa jo mahdollistettuja **kuvakoon hakusuodattimia** pyritään saamaan laajemmin käyttöön.

11.03.2022

Älykkäät suositukset

Suosittelutoimintojen kehittämisellä on keskeinen osa Finnan käyttäjäkokemuksen parantamisessa. Vuonna 2022 jatketaan nykyisten rikkaaseen kuvailutietoon ja ontologioihin perustuvien suosittelutoimintojen kehittämistä. Toimintavuoden lopulla aloitetaan suunnittelu ja **selvitetään mahdollisuuksia mm. käyttäjätietojen hyödyntämisestä tulevaisuuden suosittelutoiminnoissa.**

Kansalliskirjasto.finna.fi-näkymässä testattuja **ontologioihin perustuvia hakuehdotuksia parannetaan ja otetaan testattavaksi finna.fi:hin.**

Katso myös -komponenttiin (VuFindin mukana tuleva suositteluominaisuus) **tehdään asteittain parannuksia** sekä tuotetaan ohjeita ja esimerkkejä komponenttiin liittyvien asetusten säätämiseksi huomioiden eri toimialojen ja organisaatioiden tyypillisiä käyttäjäprofileja.

Finton tuottamien YSO-paikkojen käyttöönotto mahdollistaa sen, että aineistoja voidaan entistä kattavammin hakea karttakoordinaattien avulla. Tämä lisää osaltaan tarvetta parantaa paikkaan liittyvien hakutoimintoja. Vuonna 2022 alkaa suunnittelu ja mahdollisesti myös toteutus **sijaintiin liittyvien hakutoimintojen parantamiseksi ja suosittelujen kehittämiseksi.**

3. Edistämme tiedonsaantia ja elinikäistä oppimista.

Vision mukaisena tavoitteena on mahdollistaa Finnasta löytyvien kulttuuriperintö- ja tiedeaineistojen helppo muuttaminen uusiksi opetussisällöiksi.

Aineistopakettityökalu

Vuonna 2022 pyritään kehittämään sisältöjen poimimista, tuottamista ja julkaisemista siten, että se olisi riittävän helppoa organisaatioille. Tavoitteena on, että Finna-palveluiden käsityötä tarvitaan vähemmän. **Suurin ponnistus liittyy etenkin uuden nk. aineistopakettityökalun luomiseen.** Työkalun suunnittelu on aloitettu vuonna 2021 ja siihen liittyviä teknisiä testejä tehdään alkuvuodesta, jonka jälkeen aletaan tuottaa työkalun ensimmäistä versiota.

Luokkahuone

Vuonna 2022 tehdään **Luokkahuoneen käytettävyydestä**, jonka tulosten pohjalta Luokkahuonetta kehitetään eteenpäin. Sisällöntuotantoa jatketaan museoiden ja arkistojen kanssa ja yhteistyötä kirjastojen kanssa vahvistetaan.

Poimintarajapinta (AOE)

Vuonna 2022 jatketaan myös **oppimisalustaintegrointien pilotin** suunnittelua ja toteutetaan integrointimalli ja rajapintaratkaisu, joka mahdollistaa Finnassa olevien oppimateriaalien ja muiden aineistojen poimimisen käyttäjäystävällisesti oppimisalustoihin. Nk. **poimintarajapinta** tuotetaan erillisrahoituksella AOE

11.03.2022

hankkeen jatkona. Poimintarajapinta sisältää myös näkymän Finnaan, joka palvelee mahdollisimman hyvin tätä käyttötarkoitusta.

Tiedejulkaisujen löydettävyys

Vuonna 2021 julkaistu Journal.fi ja uusien julkaisuarkistojen aineistot ovat tuoneet avoimia tiedejulkaisuja entistä kattavammin Finnaan. Jatkossa kehityksessä edistetään näiden aineistojen laajempaa käyttöä elinikäisen oppimiseen liittyvien tavoitteiden mukaisesti. Erityisesti *Oikopolkuja tutkittuun tietoon* -sisältösivun työstöä jatketaan kehittämällä **OA-artikkelien löydettävyttä**.

Finna Tutkijasali

Finna Tutkijasali -palvelussa pilotointi jatkuu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) datalla IP-rajatussa ympäristössä. Palvelu tähtää tietosuojatun metatiedon ja aineistojen hyödyntämiseen vahvan tunnistautumisen avulla. Palvelun toisen toteuttajan CSC:n palveluun liittyvä jatkorahoitus on epäselvä, ja palvelun avaaminen loppukäyttäjille ja laajempi käyttöönotto edellyttää rahoituksen ratkeamista. Vuonna 2022 palvelua ylläpidetään minimitoteuksella, kartoitetaan tulevia mahdollisuuksia palvelun käyttöönotolle ja laaditaan jatkosuunnitelmia. Tutkijasalin ylläpito 2022 edellyttää virhetilanteiden selvittämistä sekä tuen antamista Finnassa tuotettujen komponenttien käytössä. Myös Tutkijasaliin liittyviä sopimuksia uudistetaan ja jatketaan.

Finna.fi

Finna.fi:n uudistuva konsepti ohjaa sen kehitystä vuonna 2022. Tämä tarkoittaa mm. hakutoimintojen kehittämistä, ohjeita sekä sisältöjen tuottamista seuraaville käyttäjäryhmille: Opettajat ja opetus, tutkitusta tiedosta kiinnostunut suuri yleisö, harrastajat, kulttuuriperinnön tutkijat, kirjastojen käyttäjät ja ammattiinsa tietoa tarvitsevat käyttäjät.

Vuonna 2021 julkaistun *Oikopolkuja tutkittuun tietoon* - sivun kehittämistä jatketaan yhdessä organisaatioiden kanssa. Oppimisen sisältöjen laajentamista kattamaan eri oppiasteen jatketaan ja tehdään käytettävyydestä vuoden 2021 puolella tehtyihin parannuksiin. **Sisältösivujen kehittämisen yhteydessä parannetaan sisällöntuotantoprosesseja organisaatioiden kanssa** ja parannetaan heidän mahdollisuuttaan tuottaa sisältöjä finna.fi:hin. Tämän jälkeen tavoitteena on tarttua sisältöjen tuottamiseen kulttuuriperinnön tutkijoille ja harrastajille.

Finna.fi:n käyttöliittymätoiminnallisuuksia kehitetään tarpeiden mukaan ja niitä otetaan käyttöön koordinoitusti siten, että ne tukevat konseptin mukaista kehittymistä. Vuonna 2022 suunnitellaan ja **kehitetään erityisesti sallitut käyttötavat - hakusuodinta** ja käyttöoikeuksiin liittyviä toiminnallisuusia.

Finna.fi-palvelun viestinnällisiä sisältöjä kehitetään mm. integroimalla instagram-syöte tietosuojan kannalta turvallisesti käyttöliittymään.

11.03.2022

4. Yhdessä saavutamme enemmän

Finnan kehittäminen edellyttää vahvaa osallistumista digitaalisten kirjasto-, kulttuuri- ja tiedepalveluiden ekosysteemin toimintaan. Uusien ratkaisujen ja konseptien kehittäminen perustuu sekä Finnaan osallistuvien organisaatioiden syvenevään yhteistyöhön, että muihin kumppanuuksiin ja verkostoihin kotimaassa ja kansainvälisesti. Vuonna 2022 keskeisiä yhteistyökumppaneita erilaiset kansalliset kuvailun kehittämisen ryhmät: kirjastojen, arkistojen ja museoiden KAM-kuvailuryhmän kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti aineistotyyppiasioissa ja samoin yhteistyö eri sektoreita yhdistävän Paikkaryhmän kanssa on vahvaa. Finna on edustettuna Digime-tietoarkkitehtuuriryhmässä, kirjastojen Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmässä ja 2021 aloittaneen Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreän pöydän toiminnassa.

Hankeyhteistyössä Finnan kannalta merkittävä on Varastokirjastossa on aloitettu *AIRUT*-hanke, jonka tavoitteena on toteuttaa eri kirjastosektoreita palveleva asiakastoiminen Varastokirjaston aineiston kaukolainausta ja artikkelien välityspalvelu. Finna on mukana hankkeen suunnittelussa ja varmistaa mm. integroitavuuden kirjastojen Finna käyttöliittymiin. Kansalliskirjaston *Saamelaiskielten tuki digitaalisissa palveluissa* -hankkeessa Finna tekee tiivistä yhteistyötä hankkeen muiden toimijoiden ja sidosryhmien kanssa sekä erityisesti niiden asiakasorganisaatioiden kanssa, jotka haluavat lokalisoida Finna-hakupalvelunsa myös saameksi. Finnasta seurataan myös tieteellisten kirjastojen elektronisten aineistojen hallinnan ERM-hankkeita. Kulttuuriperintöpuolella kartoitetaan mahdollisuuksia hankeyhteistyöhön EU:n elpymisvälineestä (Next Generation EU) rahoitettavissa Kulttuuri- ja luovien alojen rakennetuen hankkeissa.

Finna-konsortion ohjausryhmää on 2022 alkavalla kaudella vahvistettu tieteen ja tutkimuksen intressiryhmäedustuksilla (Tieteellisten seurain valtuuskunta, FIN-CLARIAH-konsortio ja HSSH-instituutti). Tiedeyhteisön verkostoista 2022 on ajankohtaista tehdä yhteistyötä Julkaisuforumin edustajien kanssa ja kartoittaa mahdollisuuksia JUFO-luokitustietojen hyödyntämiseen Finnassa.

Kansainvälisessä toiminnassa keskeistä on yhteistyö VuFind-kehittäjäyhteisön kanssa ja Finnan pääkehittäjä on VuFindin Project Management Committeeen jäsen. Linkitettyyn dataan perustuvan hakuliittymän kehittymistä seurataan kansainvälisessä kirjastoalan Share-VDE-yhteistyöryhmässä. Finnasta osallistutaan säännöllisesti Europeana Aggregators Forumiin toimintaan ja Finnan edustaja on jäsen EU:n Commission Expert Group on the common European Data Space for Cultural Heritage (CEDCHE) -ryhmässä.

11.03.2022

- Kestävyys ja vastuullisuus?

Finna on mukana konsultoimassa ja tukemassa **yleisten kirjastojen e-kirjastohankkeen** toteutusta.

5. Julkisuuskuva

Viestinnän ja markkinoinnin painotuksia ja kehitystä linjaa uusi strateginen suunnitelma. Sen lähtökohtana on Finna.fi-palvelun aineistomäärien jatkuva kasvu ja palvelun monipuolistuminen. Viestinnän keinoin tuetaan palvelun monipuolista hyödyntämistä ja tunnettuutta. Painopisteinä viestinnässä ovat opastavat sisällöt, Finnan eri hyödyntämisen tavat sekä tutkitun tiedon ja oppimisen sisältöjen esille nosto kulttuuriperintöaineistojen ohella.

Finnan viestintä on monikanavaista. Tavoitteena on edelleen kasvattaa näkyvyyttä ja sitoutumista sosiaalisen median kanavissa. Kampanjointi on säännöllistä ja monipuolista tuoden Finnan eri puolia esille. Finna.fi-palvelun viestinnällisiä sisältöjä kehitetään ja optimoidaan palvelua markkinoinnin kanavana.

Uusien organisaatioiden mukaantulo Finnaan jatkuu vilkkaana, ja tuemme palvelun käyttöönottavia sekä jo mukana olevia organisaatioita viestinnässä. Teemme yhteistyötä markkinoinnissa ja mm. tarjoamme organisaatioille uusia Finna.fi-palvelusta kertovia digitaalisia markkinointimateriaaleja.

Markkinoinnin ja viestinnän painopisteet:

Toistuvan konseptin luominen opastavaan viestintään
Käyttäjähastatteluiden julkaisu ja Finna.fi:n sisältöjen kehittäminen
Säännöllinen kampanjointi ja näkyvyyden kasvattaminen
Kirjastopäivien ohjelmaan ja messuille osallistuminen
Finnan 10-vuotisjuhlavuoden suunnittelu
Vastuullisuusviestinnän suunnitelma ja sisällöt

11.03.2022

Organisointi ja resurssit

Työn ohjaus, organisointi, roolit ja vastuut

Kansalliskirjaston koolle kutsuma **Finna-konsortion ohjausryhmä** toimii Finnan toimintaa ja kehitystä linjaavana ohjausryhmänä. Ryhmässä ovat edustettuina palvelun omistaja (Kansalliskirjasto), osallistuvien organisaatioiden sektorit, Avointen oppimateriaalien palvelu, sekä erilaiset intressiryhmät. Ohjausryhmän tavoitteet, tehtävät ja työskentely kuvataan ryhmän säännöissä. Ajantasaiset tiedot ryhmän jäsenistä ja toiminnasta löytyvät Finnan wikiympäristöstä.

Tekninen kehitys toteutetaan **ketterän kehityksen menetelmillä** ja se toimii tiiviisti sidoksissa kehitystehtävien suunnittelun kanssa, jota tehdään Finna-palveluyksikössä kuunnellen asiakasorganisaatioiden, sidosryhmien, sekä käyttöliittymien käyttäjien tarpeita.

Finna-palveluyksikön toimintaa ohjaavat yksikön sisällä sen esimies ja kehittämispäällikkö yhteistyössä toiminnan eri osa-alueiden vastuuhenkilöiden kanssa. Toiminta jakautuu erilaisiin kehityksessä vuosittain ja kvartaaleittain tunnistettuihin osakokonaisuuksiin, joilla on kullakin omat tavoitteensa ja vastuuhenkilönsä.

Finna palveluiden ja kehityksen lähin ohjaava taho on Finna-yksikön sisäinen **koordinaatioryhmä**. Koordinaatioryhmään kuuluvat Finna-palveluiden esimies (Bjarne Beckmann), kehittämispäällikkö (Erkki Tolonen), johtava palvelusuunnittelija (Maria Virtanen), johtava käytettävyyssuunnittelija (Riitta Peltonen) ja johtava viestinnän asiantuntija (Heidi Mustajoki). Finnan **laajennettuun koordinaatioryhmään** kuuluu edellä mainittujen lisäksi myös palvelualueen johtaja (Kristiina Hormia-Poutanen). Laajennettu koordinaatioryhmä kokoontuu useamman kerran vuodessa ja se voidaan kutsua myös tarpeen mukaan koolle käsittelemään tunnistettuja suurempia muutoksia tai muutostarpeita, sekä muita palveluun ja kehittämiseen liittyviä keskeisiä asioita.

Asiakaskentän laajuuden vuoksi Finnan palveluyksikön sisältä on lisäksi nimetty erilliset **sektorivastaavat**. Tarkoituksena on, että sektorivastaavat tietävät kyseisen sektorin yleistilanteen ja toimivat tiedon välittäjänä oman sektorinsa ja Finnan kehittäjien välillä. Sektorivastaavuuksiin liittyviä tehtäviä jaetaan tarpeiden ja resurssien mukaan. Kullekin seuraavista sektoreista on nimetty oma sektorivastaava: yleiset kirjastot, korkeakoulukirjastot, museot ja arkistot. Näiden lisäksi oppimisen kokonaisuudella on oma vastuuhenkilönsä.

11.03.2022

Palveluun osallistuvat Kansalliskirjaston työntekijät vuonna 2022

Kansalliskirjaston Finna-palveluissa on vuonna 2022 n. 28 htv. Uudet lisärahoitusta saavat kehityskokonaisuudet ovat tuoneet myös uusia työntekijöitä. Joihinkin työkokonaisuuksiin osallistuu myös muita Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden (KVP) työntekijöitä. Osa työstä voidaan toteuttaa myös ostotyönä, jolloin työhön voi osallistua myös ulkopuolisia konsultteja.

Suoritustapa ja työmenetelmät

Ohjelmistokehitystä tehdään ketterää kehitystapaa soveltaen. Finnasta julkaistaan uusi kehitysversio n. kerran kuukaudessa. Kehitysjaksojen sisältöä suunnitellaan käyttäen pohjana tämän toimintasuunnitelman ja kvartaalisuunnittelujen tavoitteita ja jäsenystä. Tavoitteita tarkennetaan ja muokataan asiakasyhteistyössä, asiakaspalvelussa, käytettävyystyössä ja ydinpalvelun hallinnassa esiin nousseiden tarpeiden mukaan.

Suurin osa kehityksen tavoitteista käydään läpi vuosi- ja kvartaalisuunnitteluissa, mutta kehityksessä joudutaan lisäksi reagoimaan nopeastikin muutoksiin. Tällaisia muutoksia voi esiintyä esimerkiksi avoimen lähdekoodin komponenteissa tai ohjelmointikehyksissä, rajapinnoissa tai integroiduissa ohjelmistoissa.

Erilliset kehityskokonaisuudet ja jatkuvan toiminnan ryhmät 2022

Vuonna 2022 on otettu työpakettien tilalle *erillisiä kehityskokonaisuuksia*, joilla on oma vetäjä ja työryhmänsä. Osa työkokonaisuuksista jatkuu läpi vuoden ja niillä on omat tavoitteet ja selkeä ajatus työn päättymisestä. Kehityskokonaisuuksien lisäksi työtä on jaettu myös nk. *jatkuvan toiminnan ryhmiin*. Jatkuvan toiminnan ryhmät käsittelevät tehtäviä, jotka nousevat pysyvän palvelutoiminnan tarpeista. Jatkuvan toiminnan ryhmien toiminnassa ei ole selkeää päätepistettä ja ne voivat päättyä, jos ryhmittelyä tehdään uudelleen tai jostain palvelun osasta luovutaan.

Sekä kehityskokonaisuuksissa ja jatkuvan toiminnan tehtävissä tunnistetaan muutoksia ja asetetaan tarkempia tavoitteita kvartaaleittain. On mahdollista, että tunnistetaan myös uusia tarpeita, jotka vaativat kokonaan uusien erillisten kehityskokonaisuuksien ottamista työstöön. Muutokset työssä ja tavoitteissa sekä mahdolliset uudet kehityskokonaisuudet sovitaan kvartaalisuunnitteluissa neljä kertaa vuodessa.

Jatkuvan toiminnan ryhmät 2022
Asiakasorganisaatioiden mukaantulot ja muutostilanteet (FIMU)
Asiakkuuksien hallinta, konsortio ja sopimukset
Asiakaskoulutukset ja -ohjeet

11.03.2022

Finnan viestintä ja markkinointi
Hankevalmistelut, hakemukset, raportointi ym.
Ohjelmiston ylläpidon ja hallinnan kehittäminen
Yleinen käytettävyys (esim. mobiilikäytettävyys, saavutettavuus)
Finna.fi
Sektorikohtaiset tai sektoritarpeista nousevat kehityskohteet
Finnan hakutoiminnallisuus ja formaattien yhteentoimivuus

Tunnistettuja erillisiä kehityskokonaisuuksia 2022
Hallintaliittymän kehitys
Tietuesivun uudistus
Aineistopakettityökalu
Suosittelu ja hakuehdotusten parantaminen
Tilastoinnin ja käytön mittaamisen kehitys
Poimintarajapinta (AOE)
Kestävyys ja vastuullisuus
Finna Tutkijasali
Finna vapaakappaletyöasemille (KK:n projektirahoitus)

Riskit ja niihin varautuminen

Riskianalyysi

Tähän on poimittu kriittisimmiksi arvioidut riskitekijät palvelun jatkuvan toiminnan ja kehityskokonaisuuksien kannalta.

Riskiarvioita päivitetään jatkuvasti ja niitä käsitellään koordinaatiokokouksissa ja laajennetuissa koordinaatiokokouksissa. Merkittävät uudet riskit käsitellään myös konsortiorryhmän kokouksissa. Vuonna 2022 riskeistä pitäisi erityisesti huomioida seuraavat:

- Vaikeudet rekrytoida osaavia ohjelmistokehittäjiä aiheuttaa pullonkaulaa palvelun kehittämisessä
- Suuri mukaantulo- ja muutostilanteiden määrä hidastaa muuta kehitystä

11.03.2022

- Finna Tutkijasalin jatkoraahoituksen epäselvyys

Riskin kuvaus	Toiminta ja vastuutaho riskin toteutuessa	Toimenpiteet riskin toteutumisen ehkäisemiseksi	Todennäköisyys 1 = pieni 2 = keskitaso 3 = suuri	Vaikutus 1 = pieni 2 = keskitaso 3 = suuri
Infrastruktuuri ja järjestelmäkehitys				
Tietoturva ja tietovuodot	Kansalliskirjasto: tekninen kehitystyö	Otetaan huomioon kehitystyössä, testaamisessa ja hallintaliittymän käytön suunnittelussa. (Uhkakuvamallinnus CSC:n ja KK:n asiantuntijoiden kanssa. Palvelun tekninen kehittäminen)	2	3
Suunniteltuja järjestelmän toiminnallisuuksia ja ominaisuuksia ei pystytä toteuttamaan suunnitellussa aikataulussa.	Kansalliskirjasto: kehittämispäällikkö, esimiehet	Huolellinen suunnittelu, seuranta, asioiden priorisointi ja muutosten hallinta: tuotehallinnan kehittäminen ja odotusten hallinta riittävällä asiakasviestinnällä.	3	2
Kehityksessä keskitytään kokonaisuuden kannalta epäoleennaisiin asioihin.	Kansalliskirjasto: kehittämispäällikkö	Kehitystarpeiden priorisointi. Palvelukonseptin hallinta, esim. kansallisen näkymän ja muiden näkymien suhde kokonaisuudessa: tuotehallinnan kehittäminen ja odotusten hallinta riittävällä asiakasviestinnällä.	1	2
Palveluun tulee aineistoja ja muita sisältöjä, jotka heikentävät palvelun luotettavuutta. Aineistot ja sisällöt voivat tulla haravointien tai muiden integrointien ja rajapintojen kautta	Kansalliskirjasto: (kehittämispäällikkö, esimiehet) Mukana olevat organisaatiot ja yhteistyökumppanit	Otetaan huomioon asiakasyhteistyössä, palvelun kehittämisessä ja viestinnässä. Mm. Sopimukset ja yhteistyö mukana olevien organisaatioiden ja taustajärjestelmien omistajien kanssa. Huomiointi kehitystyössä ja siihen liittyvissä uhkakuvamallinuksissa sekä kriisiviestinnän suunnitelmissa.	3	3
Aineistojen kattava saatavuus				
Järjestelmien rajapintojen kehittämisen hidastaa mukaantuloja.	Mukana olevat organisaatiot ja järjestelmäntoimittajat	Yhteistyö hankkeiden ja yksittäisten organisaatioiden kanssa.	1	2

11.03.2022

Ulkoiset sopimukset eivät mahdollista aineistojen tuomista Finnaan / julkaisua CC0:na.	Osallistuvat organisaatiot, Kansalliskirjasto	Oikeuksien selvittäminen ja neuvottelu. Yhteistyö kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.	1	2
Yhteistyöverkostot				
Keskeiset toimijat ja sektorit voivat alkaa irtautua Finnasta ja rakentavat verkkopalveluratkaisuja keskittyen omiin tarpeisiin huomioimatta yhteistä infrastruktuuria.	Kansalliskirjasto, Finna-konsortio, OKM	<p>Asiat, jotka taustalla ja jotka edellyttävät toimenpiteitä: Järjestelmähankkeissa ei anneta riittävää painoa yhteentoimivuuteen kansallisten infrastruktuurien kanssa. (Konsortion jäsen, joka hankkii järjestelmää)</p> <p>Finna-palvelu ei pysty vastaamaan yhtäaikaan kaikkien sektoreiden ja organisaatioiden sähköisten palveluiden kehittämistoiveisiin, jotka voivat olla etäällä toisistaan. (Kansalliskirjasto: priorisointi ja viestintä)</p> <p>Uusien järjestelmien hankinnassa kaupallisten tarjoajien intresseissä ei ole tarjota järjestelmää, joka kytkeytyy Finnaan ja hyödyntäisi sitä käyttöliittymänä. (Konsortion jäsen)</p> <p>Koska Finnassa on vain organisaatioiden kuvailutietoa, eikä reaaliaikaista ja tarkkaa mm. teknistä tietoa aineistoista, palvelu ei välttämättä pysty aina tuottamaan samoja käyttäjille arvokkaita hakuominaisuuksia kuin mikä taustajärjestelmissä on mahdollista (Kansalliskirjasto: Palvelusuunnittelu, käytettävyytyö, viestintä, tekninen kehitys)</p>	3	3
Keskeiset toimijat eivät tule mukaan asiakasliittymään Puutteet lisensoidun aineiston palvelukokonaisuudessa	OKM, Kansalliskirjasto, Finna-konsortio	Toimitaan yhteistyössä (verkoston sitouttaminen), viestintä: palvelun profilointi ja markkinointi.	1	3

11.03.2022

Finna ei vastaa yleisten kirjastojen palvelukonseptia				
Loppukäyttäjät				
Finnan sisältö/toiminnallisuudet eivät täytä loppukäyttäjien tarpeita. Käyttäjät eivät käytä Finnaa ja organisaatiot tarjoavat muita palveluita loppukäyttäjilleen.	Kansalliskirjasto, osallistuvat organisaatiot, työryhmät	Yhteistyö käyttäjien kanssa, konsortion sitoutuminen, metatiedon avaaminen (mahdollistaa uudet sovellukset ja palvelut), palvelun markkinointi.	2	2
Finnan toiminnallisuus ei korvaa olemassa olevien järjestelmien toiminnallisuutta.	Kansalliskirjasto, osallistuvat organisaatiot, työryhmät	Yhteistyö osallistuvien organisaatioiden kanssa, käytettävyytyö	2	2
Palvelun kehittämisen hallinta				
Järjestelmäkehityksen tai asiakaspalvelun henkilöresurssit vähenevät	Kansalliskirjasto: esimiehet, kehittämisspäällikkö	Kehitystarpeiden ja mukaantulojen uudelleen priorisointi. kehitettävien ominaisuuksien karsiminen ja muutokset tuotehallinnassa. Kehittämissyhteistyön ja ulkopuolisen kehittämisen mahdollisuudet tarkistetaan.	3	3
Vaikeudet rekrytoida osaavia ohjelmistokehittäjiä aiheuttaa pullonkaulaa palvelun kehittämisessä	Kansalliskirjasto: esimiehet, kehittämisspäällikkö	Rekrytoinnin kehittäminen yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa	3	3
Osaaminen/vastuut ovat yksittäisillä henkilöillä, poissaolot yms. vaikuttavat palveluun	Kehittämisspäällikkö ja esimiehet	Ketterä kehitys työskentelytapana, työskentelyn sekä ratkaisujen dokumentointi. Roolien ja prosessien kehittäminen, osaamisen pitkäjänteinen kehittäminen, koulutus, lisäresursointi.	2	3
Palvelun toimintavarmuus heikkenee käytön ja aineistojen lisääntyessä.	Kehittämisspäällikkö, esimiehet, CSC, tekninen kehitys	Käytön ja indeksin kasvun seurannan parantaminen. Laittekapasiteetin skaalaaminen riittävän isoksi. Palvelinohjelmiston kehittäminen tarpeita vastaavaksi.	2	3

11.03.2022

Palvelun hidas toimivuus, hitaat vasteajat, ohjelmiston toimivuuteen liittyvien ongelmien ratkonta	CSC ja KK:n Finna palvelun tuki ja ylläpito	Palvelun tekninen valvonta (CSC), raportointi, teknisen toimivuuden kattava testaus.	1	3
Finnan hyötyjä ei pystytä mittaamaan ja osoittamaan: rahoituksen pieneneminen	Kansalliskirjasto, osallistuvat organisaatiot	Tunnuslukujen kerääminen, analysointi ja esittely sekä kehittäminen yhteistyössä konsortion jäsenten kanssa.	1	2

Sanasto

AHAA-hanke

AHAA-hankkeessa luodaan arkistojen yhteinen hakemistopalvelu, joka kattaa erityyppisen aineiston kuvailutiedot. Aineistot voivat olla sekä perinteisiä että digitaalisia. Palvelu tarjoaa arkistoille työkalun aineistojen kuvailu- ja järjestämisprosessin tueksi sekä erilaisia raportointitoimintoja sekä mahdollisuuden rakentaa uusia palveluita hakemistopalveluun tallettujen tietojen perusteella. Lisäksi palvelu tarjoaa tukea loppukäyttäjän tuottamalle kuvailutiedolle.

Finna-palvelu

Finna-palvelu on luotu osana opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanketta vuosina 2008–2017. Palvelua kehitetään edelleen yhtenä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan yhteisistä palveluista osana avoimen tutkimustiedon ja digitaalisen kulttuuriperinnön toimintapolitiikkaa ja siihen liittyvää kokonaisarkkitehtuuria.

Finna

Finna-palvelussa on kaksi erillistä palvelua: kansallinen näkymä ja organisaationäkymät, jotka ovat loppukäyttäjille tarkoitettuja verkkopalveluja. Osoitteessa www.finna.fi oleva kansallinen näkymä kokoaa kirjastojen, arkistojen ja museoiden aineistot ja integroidut verkkopalvelut samaan hakuliittymään. Organisaationäkymä-palvelu tuottaa osallistuville organisaatiolle työkalun ja infrastruktuurin, jonka avulla ne voivat luoda omiin tarpeisiinsa räätälöityjä hakuliittymiä. Tässä he voivat käyttää hyödykseen Finna-indeksiin haravoitua aineistoa ja näkymien luomiseen tarkoitettuja työkaluja.

Finna-indeksi

Sisältää Finnaan haravoidut arkistojen, kirjastojen ja museoiden avoimet metatiedot.

Finna Tutkijasali, Ks. Näyttö- ja käyttörajoitteiset aineistot (NKR)

FINTO

Finto-palvelun tavoitteena on luoda pysyvä, keskitetty, Kansalliskirjaston ylläpitämä ontologiapalvelu, joka tarjoaa standardit tavat ontologioiden julkaisulle ja käyttönotolle eri sovelluksissa. Lisäksi Finto-palvelu kehittää Yleistä suomalaista ontologiaa YSOa ja kokoaa YSOsta ja erikoisalojen ontologioista muodostuvan KOKOn. Finto on syntynyt opetus- ja kulttuuriministeriön, valtiovarainministeriön ja Kansalliskirjaston yhteisenä projektina.

Formula

Formula on Kansalliskirjaston ylläpitämä, 2012 käyttöön otettu palvelu, jonka avulla suomalaisten arkistojen, kirjastojen ja museoiden aineistoa välitetään Europeanaan. Formula-ohjelmisto perustuu avoimen

11.03.2022

lähdekoodin tuotteeseen. Palvelussa aineistontarjoajan metatieto muunnetaan yhteistyötä tehden Europeanan edellyttämään muotoon, ja Kansalliskirjasto asettaa muunnetun metatiedon Europeanan haravoitavaksi.

Hallintaliittymä

Käyttöliittymä, jolla Finnaan osallistuvat organisaatiot ylläpitävät Finna-käyttöliittymiä l. näkymiä.

Keskitetty indeksi

Keskitetty indeksi on laaja elektronisen aineiston, eli pääasiassa e-artikkelien, -lehtien ja -kirjojen, indeksi. Se sisältää sekä avointa että lisensoitua aineistoa. Keskitettyä indeksinä käytetty Primo Central Index muuttuu Central Discovery Index:iksi 2020 aikana.

Matomo

Matomo, ennen tunnettu nimellä Piwik, on avoin (GPL lisensoitu) verkkoanalytiikan ohjelmisto. Se on osa Finnan ohjelmistokokonaisuutta ja sen avulla tuotetaan Finna-hakupalveluiden käyttötilastoja. Matomo on integroitu Finnan hallintaliittymään, josta organisaatiot pääsevät näkymänsä käyttötilastoihin suoraan käsiksi. Matomo on avoimen lähdekoodin vaihtoehto Google Analyticsille ja se on valittu Finnaan käytettäväksi mm. tietosuojan varmistamiseksi.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto ja kirjastoille tarkoitettu palvelu. Se kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan ja tarjoaa ne hyödynnettäviksi yhdestä paikasta. Tietojen keskittäminen säästää työtä ja kustannuksia kirjastoissa sekä mahdollistaa asiakkaiden paremman palvelemisen.

Näyttö- ja käyttörajoitteiset aineistot (NKR)

”Näyttö- ja käyttörajoitteiset aineistot” ilmauksella tarkoitetaan hanketta, jonka ensimmäisessä vaiheessa (2019-2021) pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan arkistojen käyttäjien tarve päästä hakemaan aineistoja, joiden hakeminen edellyttää jonkinasteista käyttöilupaa, tai käytön seuraamista. Hankkeen myöhemmissä vaiheissa selvitetään myös, miten ja kenen vastuulla on käyttörajoitteisten aineistojen pääsynhallinnan ratkaisut. Lisäksi NKR:stä pyritään tekemään yleiskäyttöinen ratkaisu, jota tukee uusi yhteinen kokonaisarkkitehtuuri ja sitä pystyy periaatteessa hyödyntämään kaikki Finnassa mukana olevat organisaatiot. NKR-järjestelmän rakentamisen päävastuu on CSC:llä ja se integroidaan tiiviisti Finnaan, josta tulee sen asiakaskäyttöliittymä. Käyttäjille NKR-ratkaisun tuomat uudet palvelut lanseerataan vuonna 2021 nimellä *Finna Tutkijasali*.

Kookos ja MuseumPlusRIA

Kookos on useiden museoiden yhteinen kokoelmanhallintapalvelu, joka on toteutettu **MuseumPlus^{RIA}** järjestelmällä. Palvelun taustalla on vuonna 2015 päättynyt Museo 2015 hanke. Kookos -palvelun omistaja on Museoliitto.

PAS-palvelut

Kulttuuriperintö-PAS:n avulla toteutetaan digitaalisten kulttuuriaineistojen ja tutkimusaineisto-PAS:n avulla tieteellisten tutkimusaineistojen hyvin pitkän ajan säilyttäminen. Palvelujen taustalla on sama PAS-ratkaisu, mutta niiden asiakaskunnat ja aineistot ovat erilaisia. Säilyttäminen sisältää bittien säilyttämisen sekä niiden todellisen käyttökelpoisuuden varmistamisen yli tiedostomuotojen, ohjelmistojen, laitteistojen ja organisaatioiden muutosten. Palvelu sisältää PAS-ratkaisun, jolla tekninen säilytys toteutetaan. PAS-palvelun käyttö edellyttää, että aineisto on hyväksyttävässä tiedostomuodossa, siitä on riittävästi metadataa ja että siihen siirrettävä aineisto on muodostettu määrämuotoisiksi paketeiksi. Aineistojen omistus säilyy siirtävällä organisaatiolla; aineiston hoidosta ja siihen liittyvästä työnjaosta sovitaan aina erityisellä säilytys sopimuksella.

RDA

11.03.2022

RDA-projektin tavoitteena on uudistaa kuvailua ja metatiedon rakennetta kirjastosektorilla. Tarkoituksena on vastata digitaalisen toimintaympäristön ja julkaisemisen uusien muotojen asettamiin vaatimuksiin tietoaaineistojen kuvailemiselle, esittämiselle ja käytölle verkossa. Projekti liittyy kansainväliseen kirjastoalan kehitykseen, jossa kirjastoala uudistaa parhaillaan standardejaan ja formaattejaan taatakseen metatiedon yhteentoimivuuden ja linkitettävyyden.

SFX

Linkitysjärjestelmä, joka luo linkit vapaisiin tai kirjastojen lisensioimiin kokoteksteihin ja kirjakokoelmien saatavuustietoihin niin, että käyttäjän näkyville saadaan aina ajantasaiset linkit sellaisiin haetun aineiston kopioihin, joihin kirjastolla on käyttöoikeus. SFX:n avulla Finnan loppukäyttäjä saa suoraan luettavaksi oman organisaationsa lisensioimia tieteellisiä julkaisuja.

VuFind

VuFind on Villanovan yliopistossa kehitetty avoimen lähdekoodin asiakasliittymäohjelmisto, jota käytetään Finnassa.